

Πρὸς τὴν μέλλουσαν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον*

ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
Κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ (ΣΑΒΒΑΤΟΥ)**

Α. Αἱ Ἀποφάσεις τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς Φανάριον, ἀπὸ 6^{ης} ἕως 9^{ης} Μαρτίου ἐ.ἔ., ἐπανέφερον εἰς τὴν ἐπικαιρότητα θέματα σχετιζόμενα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς αὐτὴν τὴν μέλλουσαν νὰ συγκληθῆ Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τὰ δὲ σημαντικὰ ζητήματα ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν προετοιμασίαν καὶ τὸ ἔργον τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου προκαλοῦν καὶ τὴν ἀνάγκην ἐνημερώσεως τῶν Μελῶν τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Πρὶν ἢ χωρήσωμεν εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐπιμέρους ζητημάτων τυγχάνει ἀναγκαῖον, ὅπως ἐν πάσῃ συντομίᾳ ἀναφερθῶμεν εἰς τοὺς λόγους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι προὐκάλεσαν τὴν ἔναρξιν τῆς διαδικασίας καὶ προσδιώρισαν τὴν ἀναγκαιότητα συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, μία πορεία ἐργώδους προσφορᾶς καὶ πολλοῦ μόχθου, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὁποίας καλοῦνται νὰ ἀξιοποιήσουν καὶ νὰ ἐκτιμήσουν εἰς πρῶτον ἐπίπεδον αἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι καὶ εἰς δευτέρον ἐπίπεδον αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος.

Ἡ ἀποδυνάμωσις καὶ ἡ δοκιμασία τῶν διορθοδόξων σχέσεων, κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα, ἐξ αἰτίας τῶν ἐθνικιστικῶν παροξυσμῶν, τῶν ἐθνοφυλετικῶν ἐπιδιώξεων καὶ τῆς ἀπομονωτικῆς ἐσωστρεφείας τῶν κρατικῶν ἰδεολογιῶν, ὠδήγησαν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ 20^{ου} αἰῶνος, εἰς τὴν ἀνάληψιν νέων πρωτοβουλιῶν ἐπὶ σκοπῷ τὴν τόνωσιν τῶν διορθοδόξων σχέσεων καὶ τὴν κοινὴν ἀντιμετώπισιν τῆς νέας καὶ ἐπικινδύνου ἀπειλῆς τοῦ ἐθνοφυλε-

---

* Ἡ ἀρχικὴ μορφή τοῦ παρόντος κειμένου ἀπετέλεσεν Εἰσήγησιν ἐνώπιον τοῦ Σεπτοῦ Σώματος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν Συνεδρίαν τῆς 8^{ης} Ὀκτωβρίου 2014, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἐνημέρωσις περὶ τῆς μελλούσης Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου».

** Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας Χρυσόστομος (Σαββάτος) εἶναι Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

τισμοῦ διὰ τὴν πνευματικὴν ἀποστολὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν κόσμον, ἀπειλὴ διὰ τῆς ὁποίας ἐκινδύνευε καὶ ἡ πανορθόδοξος ἐνότης.

Ἄν καὶ αἱ Ἐγκύκλιοι τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' (1902-1904) καὶ τοῦ τοποτηρητοῦ Μητροπολίτου Προύσης Δωροθέου (1920)¹, ἔδωσαν νέας προοπτικὰς εἰς τὰς διορθοδόξους σχέσεις, ὡς καὶ αἱ Ἀποφάσεις τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἔτους 1923² καὶ τῆς Προκαταρκτικῆς Διασκέψεως διὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς Πανορθοδόξου Συνόδου, εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Βατοπαιδίου, τὸ ἔτος 1930³, ἐν τούτοις τὸ ὅλον ἐγγεῖρημα συνεστιάσθη ὑπὸ τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων καὶ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, μὲ τραγικὰς συνεπείας διὰ τοὺς ὀρθοδόξους λαοὺς καὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐδραΐωσιν τῆς διορθοδόξου ἐπικοινωνίας.

Παρ' ὅλας τὰς προαναφερθεῖσας δυσκολίας τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μὲ σύνεσιν καὶ διορατικότητα, προώθησεν τὰς διορθοδόξους σχέσεις καὶ ἐπεμελήθη δεόντως τῆς προετοιμασίας πρὸς ἔκφρασιν τῆς πανορθοδόξου ἐνότητος καὶ μάλιστα διὰ τῆς συνοδικῆς ὁδοῦ.

Πρὸς ὑλοποίησιν αὐτῆς τῆς προετοιμασίας συνεκρότησεν τὰς Διορθοδόξους Προπαρασκευαστικὰς Ἐπιτροπὰς, ὡς σώματα προετοιμασίας τῶν θεμάτων, καὶ τὰς Πανορθοδόξους Προσυνοδικὰς Διασκέψεις (Ρόδος 1961, 1962, 1963 καὶ Chambésy Γενεύης 1968), ὡς ἀποφασιστικὰ ὄργανα διὰ τὴν τελικὴν παραπομπὴν τῶν θεμάτων εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Συγχρόνως ἐνίσχυσεν τόσον τὴν συνεργασίαν τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅσον καὶ τὴν ἀπὸ κοινοῦ καὶ πανορθοδόξως ἀντιμετώπισιν τῶν ποικίλων κανονικῶν προβλημάτων καὶ ποιμαντικῶν

1. Διὰ τὰς παρούσας Ἐγκυκλίους, βλ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΣΕΤΣΗ. Μ. Προτοπρ. (ἐπιμ.) Οἰκουμενικὸς Θρόνος καὶ Οἰκουμένη. Ἐπίσημα Πατριαρχικὰ Κείμενα, Κατερίνη 1989, σελ. 25-46, 55-64. Βλ. ΦΕΙΔΑ, «Αἱ Ἐγκύκλιοι τοῦ 1902 καὶ τοῦ 1904 ὡς πρόδρομοι τῆς Ἐγκυκλίου τοῦ 1920 ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ οἰκουμενικῇ προοπτικῇ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας», ἐν *ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ Β'* περίοδος, ἔτος I (2003), σελ. 138. L. ZANDER, «The Ecumenical Movement and the Orthodox Church», ἐν *THE ECUMENICAL REVIEW* I (1948-1949), σελ. 270.

2. Πρακτικὰ καὶ Ἀποφάσεις τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανορθοδόξου Συνεδρίου 10 Μαΐου-8 Ἰουνίου 1923 (ἀνατ. ἐπιμ., εἰσαγ. Διον. Μ. Μπατιστάτου), Ἀθήναι 1982. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ ΔΑΝΙΗΛ, Ὁ δεύτερος γάμος τῶν κληρικῶν εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανορθόδοξον Συνέδριον 10 Μαΐου -8 Ἰουνίου 1923, Καισαριανή 2007, σελ. 19 κ. ἑξ.

3. Βλ. Πρακτικὰ τῆς Προκαταρκτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἁγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς συνελθούσης ἐν τῇ ἐν Ἁγίῳ Ὁρει Ἱερᾷ Μεγίστῃ Μονῇ τοῦ Βατοπεδίου (8-23 Ἰουνίου 1930), Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1930.

προκλήσεων, ἐνῶ τὴν κοινὴν προσέγγισιν καὶ τὸν καθορισμὸν τῶν ἀπαραιτήτων ὄρων, προϋποθέσεων καὶ ἀρχῶν διὰ τὴν συμμετοχὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τοὺς διεκκλησιαστικούς διαλόγους καὶ εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν, ἐνίσχυσεν μὲ σκοπὸν τὴν ἀπὸ κοινοῦ δρᾶσιν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν χριστιανικῶν παραδόσεων ἐπὶ θεμάτων κοινωνικῶν καὶ ποιμαντικῶν καὶ πρὸς ἐπίλυσιν τῶν διμερῶν θεολογικῶν διαφορῶν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐδραΐωσεν πανορθόδοξως τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν πρὸς τὴν κοινὴν πορείαν διὰ τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ πλέον μὲ τὴν ἴδρυσιν εἰς τὸ Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν Chambésy τῆς Γενεύης, τῆς Γραμματείας διὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, καὶ τὴν σύγκλησιν τόσον τῶν Διορθόδοξων Προπαρασκευαστικῶν Ἐπιτροπῶν (1971, 1990, 1993) ὅσον καὶ τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων (1976, 1982, 1986), προετοίμασεν δι' ὁμοφώνων ἀποφάσεων τὰ κύρια θέματα τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ὡς ταῦτα καθορίσθησαν τελικῶς ὑπὸ τῆς Α' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως, ἐν Chambésy τὸ ἔτος 1976⁴.

Ὁ τελικὸς καθορισμὸς τῶν θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ἐγένετο, ἵνα «ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος συνέλθῃ τὸ ταχύτερον δυνατὸν, ὅπως αὕτη εἶναι βραχείας διαρκείας καὶ ἀσχοληθῇ μὲ περιορισμένον ἀριθμὸν θεμάτων»⁵. Ὑπὸ τὴν προοπτικὴν αὐτὴν ἡ Προσυνοδικὴ Διάσκεψις τῆς Γενεύης, τοῦ ἔτους 1976, προσδιώρισε, ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν θεμάτων τῆς Α' Πανορθόδοξου Διασκέψεως ἐν Ρόδῳ (1961), τὰ κάτωθι δέκα θέματα, ὡς ἀναγκαῖα πρὸς ἐπεξεργασίαν:

α. «Ὁρθόδοξος Διασπορά».

β. «Τὸ Αὐτοκέφαλον καὶ ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ».

4. Περὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς θεματολογίας, βλ. ΑΜ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Τὰ θέματα τῆς Πανορθόδοξου Προσυνόδου», ἐν *ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΣΚΕΨΙΣ Α'* (1958), σελ. 148-150, 163-165, 180-182. ΓΕΡ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ, «Τὰ θέματα τῆς Πανορθόδοξου Προσυνόδου», *Ἐνθ' ἄνωτ.*, σελ. 203-204. ΙΩΑΝ. ΚΑΡΜΠΗ, *Ἡ Πανορθόδοξος Διάσκεψις Ρόδου (24 Σεπτεμβρίου-1 Ὀκτωβρίου 1961)*, Ἀθῆναι 1961. Ρ. Duprey., «Les résultats de la conference interorthodoxe de Rhodes. Le programme du futur prosynode», ἐν *PRÔCHE ORIENT CHRETIEN XI* (1961), σελ. 351-378. Γ. ΓΑΛΙΤΗ, «Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ καταλόγου θεμάτων τῆς μελλούσης Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», ἐν *ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΝΓ'* (1976), σελ. 399-401, 424-426, 449-451, 502-504 ΝΔ' (1977), σελ. 22-29, 60-64. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, «Ἡ Προσυνοδικὴ Διάσκεψις τῆς Γενεύης καὶ ὁ κατάλογος θεμάτων τῆς Ρόδου», ἐν *ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΝΔ'* (1977), σελ. 288-290. ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, *Κείμενα Διορθόδοξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων*, Θεσσαλονίκη 1984, σελ. 145-159.

5. Πρβλ. Γ. ΓΑΛΙΤΗΣ, «Ἡ Προσυνοδικὴ Διάσκεψις», ἐν *ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΝΔ'* (1977), σελ. 289.

- γ. «Τὸ Αὐτόνομον καὶ ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ».
- δ. «Δίπτυχα».
- ε. «Τὸ ζήτημα κοινοῦ ἡμερολογίου».
- στ. «Κωλύματα Γάμου».
- ζ. «Ἀναπροσαρμογὴ τῶν περὶ νηστείας ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων».
- η. «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον».
- θ. «Ὁρθοδοξία καὶ Οἰκουμενικὴ Κίνησις».
- ι. «Συμβολὴ τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῶν χριστιανικῶν ἰδεωδῶν τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφосύνης καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ ἄρσιν τῶν φυλετικῶν διακρίσεων».
- Ἄν καὶ τὰ περισσότερα ἐκ τῶν θεμάτων αὐτῶν ἔχουν ἤδη μελετηθῆ καὶ παραπεμφθῆ (ad referendum) ὁμοφώνως εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν τούτοις τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Μόσχας ἐξέφρασε τὴν θέσιν, ὅτι ὀρισμένα ἐξ αὐτῶν χρήζουν ἐπικαιροποιήσεως καὶ ἐπαναδιατυπώσεως, ἄποψιν τὴν ὁποίαν ἀπεδέχθη ὁμοφώνως ἡ Σύναξις τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τοῦ ἔτους 2014 (Φανάριον, 6-9 Μαρτίου), διὸ καὶ ἀπεφασίσθη ὅπως συγκροτηθῆ Εἰδικὴ Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ, ἡ ὁποία ἐντὸς τοῦ πρώτου ἑξαμήνου τοῦ ἔτους 2015, ἀφ' ἑνὸς μὲν θὰ ἀναθεωρήσῃ (revision) τὰ Κείμενα: «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις», «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν Κόσμον» καὶ «Ἡ συμβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν προώθησιν τῆς Εἰρήνης, τῆς Δικαιοσύνης, τῆς Ἐλευθερίας, τῆς Ἀδελφосύνης καὶ τῆς Ἀγάπης μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν φυλετικῶν καὶ ἄλλων διακρίσεων», ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ ἐπιμεληθῆ φιλολογικῶς (editing) τὰ ἤδη υἱοθετηθέντα Κείμενα: «Τὸ ζήτημα τοῦ κοινοῦ Ἡμερολογίου», «Κωλύματα γάμου» καὶ «Ἡ σπουδαιότης τῆς νηστείας καὶ ἡ τήρησις αὐτῆς σήμερον». Τὰ ἀναθεωρηθησόμενα καὶ τὰ ὑπὸ φιλολογικὴν διόρθωσιν Κείμενα μετὰ τοῦ Κειμένου «Τὸ Αὐτόνομον ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ», τὸ ὁποῖον υἱοθετήθη ὑπὸ τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς συγκληθείσης κατὰ μῆνα Δεκέμβριον τοῦ 2009, θὰ τύχουν τῆς τελικῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως, ἡ ὁποία ἐπρογραμματίσθη νὰ συγκληθῆ ἐν Chambésy τῆς Γενεύης, κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος 2015, καὶ οὕτω παραπεμφθῆσονται εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον πρὸς ὁμόφωνον ἐπικύρωσιν.

Ἐκ τῶν προαναφερθέντων δέκα (10) θεμάτων, ὡς παρατηρήθη, ἐλλείπουν τρία (3): «Ὁρθόδοξος Διασπορά», «Τὸ Αὐτοκέφαλον ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ» καὶ «Δίπτυχα».

Τὸ μὲν πρῶτον, τὸ τῆς «Ὁρθοδόξου Διασπορᾶς», παρεπέμφθη ἄνευ οὐδεμιᾶς παρεμβάσεως πρὸς ἔνταξιν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, τὰ δὲ δύο ἄλλα, ἦτοι: «Τὸ Αὐτοκέφαλον ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ» καὶ «Δίπτυχα», εὐρίσκονται εἰς τὸ στάδιον προετοιμασίας καὶ ἐπεξεργασίας, διὸ καὶ θὰ συζητηθοῦν περαιτέρω ὑπὸ τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐὰν δὲ ἐπιτευχθῇ ὁμοφωνία θὰ παραπεμφθοῦν καὶ ταῦτα εἰς τὴν Προσυνοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν τοῦ 2015 καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον.

Ἡ περιγραφεῖσα αὕτη καὶ συντεταγμένη διαδικασία προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου⁶ ἀποδεικνύει ἅψ' ἐνὸς μὲν τὴν ὀφειλετικὴν καὶ ἀνύστακτον μέριμναν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διὰ τὴν πληρεστέραν ἀνάδειξιν τῆς ἀρραγοῦς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τόσον ὡς πρὸς τὴν κοινωνίαν τῆς πίστεως, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὸν σεβασμὸν τῆς κανονικῆς τάξεως, ἅψ' ἐτέρου δὲ τὴν συνεπῆ καὶ ὑπεύθυνον ἀντιμετώπισιν τῶν συγχρόνων προβλημάτων συμπάσης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, διὰ τοῦ ἔξαιρετικοῦ καὶ λυσιτελοῦς ρόλου του.

Β. Πρὶν ἀναφερθῶμεν εἰς τὰ τῆς συγκροτήσεως καὶ τοῦ τρόπου λειτουργίας τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ταῦτα περιεγράφησαν καὶ ἀπετυπώθησαν εἰς τὴν Ἀπόφασιν τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν (Φανάριον, 6-9 Μαρτίου 2014), θεωρῶ ὡς ἀναγκαῖον ὅπως διευκρινισθῶσιν ὀρισμένα μεθοδολογικὰ ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὴν σύνταξιν καὶ ἀποδοχὴν τῶν θεμάτων ἐκείνων, ἅτινα πρόκειται νὰ συμπεριληφθοῦσιν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς Συνόδου.

6. Διὰ μίαν εὐσύνοπτον ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικὴν παρουσίαν ὅλης τῆς προετοιμασίας τῆς Συνόδου, βλ. ΠΑΝ. ΝΕΛΛΑ, *Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*. Σκέψεις γιὰ μιὰ θεολογικὴ θεώρηση καὶ προετοιμασία τῆς, Θεσσαλονίκη 1972. ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, *Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔναντι θεμάτων πανορθοδόξου ἐνδιαφέροντος κατὰ τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα*, Θεσσαλονίκη 1975. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΕΛΒΕΤΙΑΣ, *Πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον*. Προβλήματα καὶ Προοπτικαί, Ἀθῆναι 1990. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΤΑΝΙΛΟΑΕ, *Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*. Ὁ πνευματικὸς τῆς ὀρίζοντας, Θεσσαλονίκη 2014 (ἐνθα καὶ βιβλιογραφία).

1) Εἰς τὴν ὅλην πορείαν προετοιμασίας τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, δύο εἶναι οἱ καθοριστικοὶ σταθμοί, ἡ Α΄ καὶ ἡ Γ΄ Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις (Chambésy, 1976 καὶ 1986)⁷. Εἰς τὴν πρώτην διεμορφώθη τελικῶς καὶ ὁμοφώνως ἡ θεματολογία τῆς ἡμερησίας διατάξεως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, τῆς ὁποίας ὁ ἀριθμὸς καθωρίσθη εἰς τὰ προαναφερθέντα δέκα (10) θέματα. Ἡ Διάσκεψις διευκρίνισεν ἐπίσης, ὅτι οὐδὲν ἕτερον θέμα εἶναι δυνατὸν νὰ προστεθῆ, οὔτε ἄλλον νὰ ἀφαιρεθῆ ἢ νὰ τροποποιηθῆ, τὸ δὲ κριτήριον ἐπιλογῆς ἦτο ὅσα «ἐνδιαφέρουν ἀμεσώτερα τὴν Ἐκκλησίαν». Εἰς τὴν δευτέραν Διάσκεψιν ἐψηφίσθη ὁμοφώνως ὁ «Κανονισμὸς λειτουργίας τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων», εἰς τὸν ὁποῖον περιγράφεται ἡ διαδικασία λειτουργίας καὶ τὸ πλαίσιον τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων, καθ' ὅλον τὸ στάδιον τῆς προετοιμασίας ἕως καὶ τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου.

Αἱ Ἀποφάσεις καὶ τῶν δύο προαναφερθεισῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων ἀποτελοῦν καταστατικὰ κείμενα, ἅτινα ὡς ληφθέντα ὁμοφώνως τυγχάνουν καὶ τῆς πανορθόδοξου ἀποδοχῆς καὶ ἀναγνωρίσεως. Οὕτως, οὐδεμία ἀλλοίωσις τῆς θεματολογίας εἶναι ἐφικτή, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ἢ τῆς ἀπαλείψεως παλαιῶν θεμάτων, διὸ καὶ εἰς τὴν Α΄ Προσυνοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, τοῦ ἔτους 1976, ἐτονίσθη ὅτι «ἡ σύγκλησις τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου... δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθῆ ὡς μοναδικὴ καὶ ἀποκλείουσα τὴν σύγκλησιν ἐν συνεχείᾳ καὶ ἄλλων ὁμοίων Μεγάλων Συνόδων»⁸, τὴν νέαν θεματολογίαν τῶν ὁποίων θὰ κληθῆ νὰ καθωρίσῃ μία ἄλλη Πανορθόδοξος Διάσκεψις ἐν τῷ μέλλοντι.

2) Ἡ ἴδια ἡ θεματολογία, ὡς αὕτη καθωρίσθη πανορθόδοξως καὶ ὁμοφώνως, καὶ ὁ σκοπὸς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, προσδιορίζει καὶ τὸν χαρακτήρα αὐτῆς τῆς Συνόδου οὐχὶ ὡς Οἰκουμενικῆς ἀλλ' ὡς «Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας»⁹, διὰ τῆς ὁποί-

7. Βλ. ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, «Ἐκκλησιολογικὲς καὶ ἀνθρωπολογικὲς προτάσεις τῆς Γ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως πρὸς τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο», ἐν, «Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης». - Τμῆμα Ποιμαντικῆς 1 (1990), σελ. 75-90.

8. Πρβλ. Γ. ΓΑΛΙΤΗ, Ἔνθ' ἄνωπ., ἐν *ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΝΔ* (1977), σελ. 289.

9. Βλ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΜΥΡΩΝ, «Τίς ὁ χαρακτήρ τῆς ὑπὸ μελέτην καὶ σύγκλησιν Μεγάλης ἢ Οἰκουμενικῆς παρ' ἡμῖν Συνόδου;», ἐν *ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, Ὁρθόδοξοι Κατόψεις*, τόμος Β΄, Κατερίνη 1990, σελ. 159-166. ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ, *Ἐπικίνδυνος ἡ σύγκλησις Οἰκουμενικῆς Συνόδου*. Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς ἐν Σερβίᾳ Ἐκκλησίας, Ἀθῆναι 1971. ΓΡΗΓ. ΛΑΡΕΝΤΖΑΚΗ, *Τὸ καθῆκον τῆς Ὁρθοδοξίας γιὰ καταλλαγὴ καὶ ἐνότητα*,

ας θά ἐπιβεβαιωθῆ καὶ θά ἐκφρασθῆ πανορθοδόξως ἡ ἐνότης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἐκφράζουσα αὐτὴν τὴν ἐνότητα οὐχὶ μέσῳ καταλύσεως ἢ ἀδρανοποιήσεως τῆς τοπικότητος τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἀναζητήσεως συμβιβαστικῶν λύσεων ἀλλὰ διὰ τῆς διαδικασίας ἐπίλυσεως καὶ ὁμοφώνου ἀποδοχῆς ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἐπέδρασαν ἢ ἐπιδρῶν διαλυτικῶς εἰς τὴν φανέρωσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς Ἐνὸς σώματος καὶ τὰ ὁποῖα ἀναζητοῦν τὴν ἐπίλυσίν των, μὲ πρωτεύοντα τὰς «κανονικὰς ἐλλείψεις» καὶ τὰ δικαιοδοσιακὰ θέματα μεταξὺ τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τὰ ὁποῖα εἰς τελικὴν ἀνάλυσιν κλονίζουν τὴν δυνατότητα ἐκφράσεως τῆς κοινῆς συνοδικῆς συνειδήσεως τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας καὶ ἐν ἐνότητι.

Θεσσαλονίκη 2014, σελ. 97-177 (μελέτη σημαντικὴ διὰ τὴν κατανόησιν τῆς ἱστορικοδογματικῆς θεωρήσεως τῆς ἔννοιας καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς οἰκουμενικότητος μιᾶς συνόδου καὶ μάλιστα ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν παράδοσιν). Οὕτως ἡ Σύνοδος αὕτη δὲν πληροῖ τὰ ὑπὸ τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (787) ὀρισθέντα κριτήρια οἰκουμενικότητος (βλ. *Mansi XIII*, 208-209. Πρβλ. ΔΟΣΙΘΕΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ, *Δωδεκάβιβλος*, τόμος 4^{ος} (Z-H), Θεσσαλονίκη 1983, σελ. 9-10. Ἀμιλκ. Ἀλιβιζάτου, «Περὶ τῆς ἔννοιας καὶ θέσεων τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», ἐν *Πρακτικῇ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* 42(1967), σελ. 168-184. ΒΑΣ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ, *Ἱστορία καὶ Θεολογία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων*, Ἀθήνα 2011, σελ. 582), τὰ ὁποῖα ἐτέθησαν ἐξ αἰτίας τῆς ἀναπτυχθείσης τάσεως ὅπως χαρακτηρίζονται ὡς Οἰκουμενικαὶ καὶ ἄλλαι Σύνοδοι, αἱ ὁποῖαι ἐτήρουν μὲν τὸν τύπον ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν οὐσίαν τῆς οἰκουμενικότητος, ἔστω καὶ ἂν συγκαλοῦντο καὶ ὡς ληστρικά (πρβλ. Σύνοδος τοῦ 449 μ.Χ. Σύνοδος τῆς Ἱερείας τοῦ ἔτους 754). Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος δὲν δύναται νὰ ὀδηγηθῆ εἰς τὴν ἀναγνώρισιν ἢ διακλήρυσιν ἄλλων προγενεστέρων Συνόδων ὡς Οἰκουμενικῶν, διότι κατὰ παγίαν ἀρχὴν τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, οὐδεμίαν τοπικὴν, περιφερειακὴν ἢ μεζῶν σύνοδος δὲν δύναται νὰ ἀνακηρύσσει Οἰκουμενικὰς Σύνοδος (βλ. HAMILCAS ALIVIZATOS, «Les Conciles Oecuméniques V^e, VIe, VIIe, et VIIIe», ἐν *Le Concile et les Conciles. Contribution à l'histoire de la vie conciliaire de l'Église* (éd. Chevetogne et Cerf), Paris 1960, σελ. 111-123). Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ἡ προβαλλομένη τάσις ἀνακηρύξεως μιᾶς Συνόδου ὡς Οἰκουμενικῆς, ὑπὸ τοπικῆς ἢ μεζῶντος Συνόδου, ἀποτελεῖ ἐφαρμογὴν ρωμαιοκαθολικῆς ἀντιλήψεως μιᾶς ἰδιαζούσης ἐκκλησιολογίας περὶ τῆς σχέσεως τοπικῆς Συνόδου καὶ Οἰκουμενικῆς τοιαύτης. Ἐπὶ πλέον ἡ οἰκουμενικότης μιᾶς Συνόδου δὲν «ἐπιβάλλεται», εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησιολογίας, διὰ τῆς καθιερώσεως ἡμερῶν μνήμης εἰς τὸ ὀρθόδοξον ἑορτολόγιον (πρβλ. ΒΑΣ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ, «Αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Λατρείαν», ἐν *ΘΕΟΛΟΓΙΑ* 55 (1984), σελ. 402-434, 705-738, 1025-1071) ἢ διὰ τῆς συντάξεως ἀκολουθιῶν καὶ λειτουργικῆς χρήσεως αὐτῶν, ὑπὸ μιᾶς τοπικῆς ἐπισκοπῆς, δίχα «συνοδικῆς διαγνώμης», ἐγκρίσεως καὶ ἀναγνώσεως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας συμπάσης (πρβλ. *Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τῆς Ἁγίας Ὁγδόης (Η')* Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὰ ἔτη ἀπὸ Χριστοῦ 879-880 συγκληθείσης, Πειραιεὺς 2014. *Ἀσματικὴ καὶ Ἀκολουθία τῆς Ἁγίας Ἐνάτης (Θ')* Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 1351 συγκληθείσης, Πειραιεὺς 2014).

Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἐλλείψεως, μιᾶς πραγματικῆς δηλαδὴ ἐνότητος ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ἀποτυπῶνται εἰς ἐκφράσεις καὶ διατυπώσεις ἀπόψεων διασπαστικῶν καὶ διχαστικῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀλλοιώνουν μόνον τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν συνοδικῶν θεσμῶν, ὡς ἐμφανιζόμενα ὀλιγότερον χαρακτηριστικὰ καὶ περισσότερον θεσμικὰ, ἀλλὰ ἀποδυναμώνουν καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν συνοδικὴν λειτουργίαν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος. Τὰ ἴδια τὰ θέματα εἶναι «πραγματικὰ καὶ ἀκανθώδη», συγχρόνως ὅμως καὶ σημαντικὰ, ἐφ' ὅσον αἱ ἐπιπτώσεις εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ ἀρνητικαὶ δι' ὀλόκληρον τὴν Ὁρθοδοξίαν ἐξ αἰτίας τοῦ περιπλόκου χαρακτήρος των. «Θὰ πρέπει ἐπομένως πάση θυσίᾳ ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδος νὰ ἔχη τὸ θάρρος νὰ τὰ ἀντιμετωπίσῃ, νὰ τὰ μελετήσῃ εἰς βάθος καὶ νὰ τὰ ἐπιλύσῃ, τοῦτο δὲ πρὸς μεγάλην ὠφέλειαν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος καὶ τῆς ἰδίας τῆς Ὁρθοδοξίας»¹⁰.

3) Κατόπιν ὄλων τῶν προαναφερθέντων χωροῦμεν εἰς τὴν παρουσίαν καὶ ἀνάλυσιν τοῦ περιεχομένου τῶν τριῶν (3) ὑπὸ ἀναθεώρησιν Κειμένων, διὰ τὰ ὁποῖα κατατίθενται καὶ ἀνάλογαι προτάσεις ἐπικαιροποίησης αὐτῶν.

α) Περὶ τοῦ Κειμένου: Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ Οἰκουμενικὴ Κίνησις (Γ' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις, Chambésy, 28 Ὀκτωβρίου-6 Νοεμβρίου 1986).

Εἰς τὰς 12 παραγράφους τοῦ Κειμένου, ἐκτίθενται αἱ ὀρθόδοξοι ἐκκλησιολογικὰ ἀρχαί, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων, ἀφ' ἐνὸς μὲν περιγράφεται, καὶ «σημαίνεται» ἡ ἐκκλησιολογικὴ ταυτότης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ προσδιορίζεται ὁ τρόπος συμμετοχῆς Αὐτῆς εἰς τὴν λεγομένην Οἰκουμενικὴν Κίνησιν.

Συγκεκριμένως:

Ἐκφράζεται ἡ ἐκκλησιολογικὴ αὐτοσυνειδησία, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία «ἀποτελεῖ τὸν φορέα καὶ δίδει τὴν μαρτυρίαν τῆς πίστεως καὶ τῆς παραδόσεως τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας» (§1), ἐνῶ αἱ κατὰ καιροὺς ἐπισυμβάσαι ἀπομακρύνσεις ἐκ τῆς παραδόσεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ὠφείλοντο εἰς τὰς διαφορετικὰς ἀντιλήψεις περὶ τῆς ἐνότητος καὶ περὶ τῆς οὐσιαστικῆς κατανοήσεως τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας

10. Πρὸβλ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΥΡΩΝ, «Οἱ προσδοκίαι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν στὸ θέμα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλῃς Συνόδου τῆς Ὁρθοδοξίας, στὰ πλαίσια τοῦ νοήματος τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως», ἐν ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, Ὁρθόδοξοι Κατόψεις, τόμος Β', Κατερίνη 1990, σελ. 174.

(§2_a). Ἡ ἐνότης δὲν ἐπιτυγχάνεται δι' ἀθροιστικοῦ τύπου συνενώσεως ὁμοειδῶν ἢ ἑτεροειδῶν ἀντιλήψεων ἀλλὰ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πίστεως, ἐνῶ ἐκφράζεται, δηλ. «σημαίνεται ἐν τοῖς μυστηρίοις» καὶ ὀριοθετεῖται ἐκ τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς καὶ τῆς πατερικῆς παραδόσεως, ὡς αὕτη διευπλώθη ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων (πρβλ. §2β,γ).

Ἡ ἀνωτέρω περιγραφεῖσα ἐκκλησιολογικὴ αὐτοσυνειδησία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπέβαλλε εἰς Αὐτὴν τὴν ἀνάγκην, ὅπως συμμετάσχη εἰς κάθε προσπάθειαν «ὑπὲρ τῶν πάντων ἐνώσεως» καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἀπωλεσθείσης ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν, διὰ τῆς ἐπιτεύξεως τῆς ἐνότητος ἐν τῇ πίστει (πρβλ. §2γ), ὅπως ἔπραξε καὶ πράττει, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐμφανίσεως τῶν πρώτων αἰρέσεων ἐν τῇ ἀρχηγόνῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἕως τῆς σήμερον, ἔναντι τῶν νεοφανῶν καὶ συγχρόνων αἰρετικῶν ἀποκλίσεων καὶ ἀντιλήψεων.

Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν λεγομένην Οἰκουμενικὴν Κίνησιν καὶ κυρίως εἰς τὰ διάφορα ὄργανα αὐτῆς, ὀριοθετεῖται ἐκ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον ἀντιλαμβάνεται τὸν ρόλον καὶ τὴν παρουσίαν Της εἰς τὰ ἀνωτέρω ὄργανα καὶ ἐκ τῆς κατανοήσεως τῆς ταυτότητος αὐτῆς ταύτης τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, μάλιστα δὲ ἐν σχέσει καὶ πρὸς τὸν κατ' ἐξοχὴν ὀργανισμόν αὐτῆς, ὡς οὗτος ἐκφράζεται διὰ τοῦ λεγομένου «Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν» (W.C.C.), ἐνῶ «διαζωγραφεῖται» καὶ ὁ τρόπος συμμετοχῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἀνωτέρω Συμβούλιον.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἂν καὶ ἀποτελεῖ ἐν ἐκ τῶν ἰδρυτικῶν μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε., οὐδέποτε ἀπεδέχθη τὴν ἰδέαν τῆς «ἰσότητος τῶν Ὁμολογιῶν» καὶ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ὡς τινα «διομολογιακὴν προσαρμογὴν» (§6).

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπίσης δὲν θεωρεῖ, ὅτι τὸ Π.Σ.Ε εἶναι, οὔτε δύναται νὰ καταστή, «Ἐκκλησία» ἢ «ὑπέρ-Ἐκκλησία» (§7), τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἀναγνωρίζει εἰς αὐτὸ εἶναι ἡ δυνατότης νὰ φέρῃ εἰς ἐπικοινωνίαν τὰς διαφόρους Ὁμολογίας καὶ Παραδόσεις καὶ νὰ προωθῇ τὸν διάλογον μεταξὺ αὐτῶν μὲ σκοπὸν τὴν μελέτην καὶ συζήτησιν τῶν ζητημάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὴν χριστιανικὴν ἐνότητα (§7), καὶ τὰ ὁποῖα θεωρεῖ ὅτι δὲν εἶναι μόνον ζητήματα θεολογικῶν συμφωνιῶν ἀλλὰ καὶ συμπτώσεως, θέσεων καὶ ἀποψεων, διὰ τὰ γενικότερα προβλήματα, τὰ ἀπασχολοῦντα τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον κάθε ἐποχῆς (πρβλ. §6).

Εἰς τὸ παρὸν Κείμενον ἐπισημαίνονται καὶ ὀρισμένα δυσκολία, αἱ ὁποῖαι ἀνεφύησαν κατὰ τὴν Στ' Γενικὴν Συνέλευσιν, ἐν Vancouver τοῦ Καναδά (1983) καὶ ἐπεσημάνθησαν ὑφ' ὀρισμένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν-Μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε., παραλλήλως δέ, τονίζεται ὡς ἀπαραίτητος «μία οὐσιαστικὴ Ὁρθόδο-

ξος μαρτυρία και ἡ ἰδιαίτερα αὐτῆς θεολογικὴ συμβολή», ὡς «ἀναγκαῖαι ... προϋποθέσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ παράσχουν εἰς τὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας τὴν δυνατότητα νὰ ἐνεργήσουν ἰσοτίμως πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ Π.Σ.Ε., ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐκκλησιολογικῆς ταυτότητος, τούθῳπερ δὲν συμβαίνει πάντοτε, λόγῳ τῆς τε δομῆς καὶ τῶν τὴν λειτουργίαν τοῦ Π.Σ.Ε. διεπουσῶν διαδικασιῶν ἀρχῶν», διὸ καὶ ἀπεφασίσθη ὅτι «πρέπει νὰ γίνουν νέα ἀναγκαῖα ρυθμίσεις, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δυνηθῆ νὰ δώσῃ ἐντὸς τοῦ Συμβουλίου τὴν μαρτυρίαν καὶ θεολογικὴν αὐτῆς συνεισφορὰν, τὴν ὁποίαν ἀναμένει ἐξ αὐτῆς τὸ Π.Σ.Ε., κατὰ τὰ ἤδη μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Ὁρθοδόξων-Μελῶν αὐτοῦ συμφωνημένα (desiderata Σόφιας)» (§11).

Εἰς τὴν πορείαν αὐτὴν καὶ πρὸς τελικὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἀνωτέρω σημείων τοῦ Κεϊμένου, ὡς καὶ διὰ μίαν δημιουργικὴν συμβολὴν καὶ μαρτυρίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, δηλοῦται ὅτι ἡ ὅλη λειτουργία τοῦ Π.Σ.Ε. ὠφελεῖ νὰ πραγματοποιεῖται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως καὶ τῆς πίστεως (πρβλ. §12).

Ἀνάλογοι προσπάθειαι καταβάλλονται καὶ διὰ τὴν συμμετοχὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸ πλαίσιον τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστις καὶ Τάξις», ἔνθα ὀφείλουν αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι νὰ ἀναζητήσουν τρόπους συντονισμοῦ τῶν προσπαθειῶν τῶν Ὁρθοδόξων ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰ ἐκκλησιολογικὰ κριτήρια συμμετοχῆς ἐν τῷ διεξαγομένῳ πολυμερεῖ θεολογικῷ διαλόγῳ. Πρὸς ὑλοποίησιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω, πανορθόδοξως ἀπεφασίσθη ὅπως προωθηθῶσιν τὰ desiderata τῆς Σόφιας (1981)¹¹ καὶ τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς (Special Commis-

11. Πρβλ. SABEN TODOR, *The Sofia Consultation-Orthodox Involvement in the World Council of Churches*, Genova, wcc, 1982. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ ΚΑΙ ΑΙΓΑΛΕΙΑΣ ΑΜΒΡΟΣΙΟΥ - Γ. ΓΑΛΙΤΗ, «Ἐκθεσις τοῦ ἐν Γενεύῃ ἀπὸ 26^{ης} Αὐγούστου ἕως 3^{ης} Σεπτεμβρίου 2002 συνελθούσης Συνελεύσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν», ἐν *ΕΚΚΛΗΣΙΑ Π'* (2003), σελ. 6-10. ΠΡΩΤ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΑΒΡΑΜΙΔΗ, «Οἱ ἀξιῶσεις (desiderata) τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐναντί τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν», ἐν *ΕΚΚΛΗΣΙΑ* (2005), σελ. 302-312. ΑΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ, *Ἡ συμμετοχὴ τῶν Ὁρθοδόξων στὸ ΠΣΕ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν Ἀποφάσεων τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς. Τὸ ἱστορικὸ καὶ ἡ θεματολογία τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν συμμετοχὴ τῶν Ὁρθοδόξων στὸ ΠΣΕ*, Θεσσαλονίκη 2005. Διὰ τὸ ἔργον τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς (Special Commission), βλ. ΜΕΓ. ΠΡΩΤ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΣΕΤΣΗ, «Εἰσαγωγή στὴ "Special Commission"». Οἱ ἀπαρχές καὶ τὸ ἔργο τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν Ὁρθόδοξον συμμετοχὴν στὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν», ἐν *Θεολογικῆς Σπουδῆς καὶ Οἰκουμένης, μὲ εἰδικὴ ἀναφορὰ πρὸς τὴν συμμετοχὴ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στοὺς διαχριστιανικοὺς διαλόγους καὶ τὸ μέλλον τους* (ἐπιμ. Βασ. Σταθοκόστα), Ἀθήνα 203, σελ. 63-70. ΓΕΩΡΓ. ΛΑΙΜΟΠΟΥΛΟΥ, «Εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ (Special Commission) γιὰ τὴν Ὁρθόδοξον συμμετοχὴν στὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν: Μία θεολογικὴ ἐκτίμησις τῶν ἐπιμέρους ζητημάτων τῆς», *Ἐνθ' ἄνωτ.*, σελ. 94-107.

sion) (2002)¹², εἰς τὰς ὁποίας διαλαμβάνονται αἱ «ἀξιώσεις» τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἔναντι τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ τῆς συμμετοχῆς Των εἰς αὐτό.

Αἱ «ἀξιώσεις» αὗται τυγχάνουν πανορθόδοξου ἀναγνωρίσεως καὶ ἀποδοχῆς καὶ ἀπηχοῦν ἀπολύτως τὰς ἀρχὰς τῆς ἐκκλησιολογικῆς ταυτότητος καὶ αὐτοσυνειδησίας τῆς Ὁρθοδοξίας, κυρίως ὡς πρὸς τὴν συμμετοχὴν Της εἰς τοὺς διομολογιακοὺς αὐτοὺς διεθνεῖς ὀργανισμοὺς. Διὰ τῶν παρόντων «ἀξιώσεων» (desiderata) ἐπετεύχθη ἡ ἀναθεώρησις τοῦ θεσμικοῦ πλαισίου διὰ τὴν συμμετοχὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸ Π.Σ.Ε., ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὀρθοδόξων προτάσεων ὡς πρὸς τὴν λήψιν ὁμοφώνων ἀποφάσεων (consensus), κυρίως διὰ κοινωνικὰ καὶ ἠθικὰ ζητήματα, ἐπεσημάνθη ἡ ἰδιαιτέρα ἐκκλησιολογικὴ ταυτότης τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸν σύγχρονον οἰκουμενικὸν διάλογον καὶ ἰδιαιτέρως ὡς πρὸς τὰς θεολογικὰς καὶ ἐκκλησιολογικὰς διαφορὰς καὶ μάλιστα ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὰς διαφοροὺς Χριστιανικὰς Παραδόσεις καὶ Ὁμολογίας, ἐτονίσθη ἡ ἀνάγκη ἀποφυγῆς κάθε μορφῆς συμπροσευχῆς καὶ τέλους προσδιωρίσθη ὁ τρόπος συμμετοχῆς τῶν Ὁρθοδόξων-Μελῶν εἰς τὰ ὄργανα λήψεως ἀποφάσεων.

β) Περὶ τοῦ Κεϊμένου: *Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν Κόσμον* (Γ' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις, Chambésy, 28 Ὀκτωβρίου-6 Νοεμβρίου 1986).

Εἰς τὸ παρὸν Κεϊμένον τονίζεται ἡ θετικὴ θέσις τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἔναντι τοῦ διαλόγου διὰ τὴν ἐνότητα τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κοινῆς παραδόσεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας (§3), δύο δὲ παράγραφοι τοῦ Κεϊμένου (§§ 6 καὶ 7) περιγράφουν τὰς γενικὰς μεθοδολογικὰς ἀρχὰς, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων δύνανται νὰ διεξάγονται οἱ διμερεῖς Θεολογικοὶ Διάλογοι.

Συγκεκριμένως, ἐν τῇ §6, τονίζεται, ὅτι «ἡ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων ἀκολουθουμένη μεθοδολογία ἀποσκοπεῖ εἰς τε τὴν λύσιν τῶν παραδεδομένων θεολογικῶν διαφορῶν ἢ τῶν τυχόν νέων διαφοροποιήσεων καὶ εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν κοινῶν στοιχείων τῆς χριστιανικῆς πίστεως, προϋποθέτει δὲ τὴν σχετικὴν πληροφόρησιν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν διαφορῶν ἐξελίξεων τῶν Διαλόγων. Ἐν περιπτώσει ἀδυναμίας ὑπερβάσεως

---

12. Διὰ τὸ Τελικὸν Κεϊμένον τῆς Εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς (Special Commission) ὡς πρὸς τὴν συμμετοχὴν τῶν Ὁρθοδόξων εἰς τὸ Π.Σ.Ε. εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, βλ. *Ὁρθόδοξη Θεολογία καὶ Οἰκουμενικὸς Διάλογος*, ἐπιμ. Π. Βασιλειάδης, ἔκδ. Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἀθήνα 2005, σελ. 207-270.

συγκεκριμένης τινός θεολογικής διαφορᾶς ὁ Θεολογικὸς Διάλογος συνεχίζεται, καταγεγραμμένης τῆς διαπιστωθείσης ἐπὶ τοῦ συγκεκριμένου θέματος θεολογικῆς διαφωνίας καὶ ἀνακοινουμένης τῆς διαφωνίας ταύτης πρὸς πάσας τὰς κατὰ τόπους Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας διὰ τὰ ἐφεξῆς δέοντα γενέσθαι», ἐνῶ εἰς τὴν §7, ἐπισημαίνεται ὅτι, ὅταν τυγχάνει ἀναγκαῖον, ἐξ αἰτίας τῆς ἑτερότητας τῶν θεολογικῶν προβλημάτων ἐφ' ἑνὸς ἐκάστου διμεροῦς Διαλόγου, εἶναι δυνατὴ ἡ ἀλλαγὴ τῆς περιγραφείσης μεθόδου¹³.

Εἰς συνέχειαν τῶν ἀνωτέρω δύο παραγράφων, καὶ εἰς ἕξ ὑποενότητας, περιγράφονται οἱ ἀντίστοιχοι Θεολογικοὶ Διάλογοι μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν, Παλαιοκαθολικῶν, Ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν (ἢ Ἀντιχαλκηδονίων), Ρωμαιοκαθολικῶν, Λουθηρανῶν, Μετερρρυθμισμένων καὶ τονίζονται τὰ ὑφιστάμενα θεολογικὰ προβλήματα, ὡς καὶ τὰ ἰδιάζοντα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα προὐκάλεσαν καὶ τὰς ἀντιστοιχούς δυσκολίας ἢ δυσχερείας εἰς τὴν ὅλην πορείαν διεξαγωγῆς ἑνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν.

Συμφώνως πρὸς τὴν Ἀπόφασιν τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων (Φανάριον, 6-9 Μαρτίου 2014) εἰς τὸ Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν Chambésy τῆς Γενεύης, ἐπραγματοποιήθη ἀπὸ 29^{ης} Σεπτεμβρίου

13. Εἶναι εὐνόητον, ὅτι κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν Θεολογικῶν Διαλόγων, κοινὸς πάντων σκοπὸς εἶναι ἡ τελικὴ ἀποκατάστασις τῆς ἐν τῇ ὀρθῇ πίστει καὶ τῇ ἀγάπῃ ἐνότητος. Ὅποσδήποτε ὁμοῦ αἱ ὑφιστάμενα θεολογικαὶ καὶ ἐκκλησιολογικαὶ διαφοραὶ ἐπιτρέπουν ποῖαν τινα ἱεράρχησιν ὡς πρὸς τὰς ὑφιστάμενας δυσχερείας διὰ τὴν πραγματώσασιν τοῦ πανορθοδόξου θεοφιμένου σκοποῦ. Ἡ ἑτερότης τῶν προβλημάτων ἐκάστου διμεροῦς Διαλόγου προϋποθέτει διαφοροποιήσασιν μὲν τῆς τηρηθησομένης ἐν αὐτῷ μεθοδολογίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διαφοροποιήσασιν σκοποῦ, διότι ὁ σκοπὸς εἶναι ἐνιαῖος εἰς πάντας τοὺς Διαλόγους. Διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὁ διάλογος ὑπῆρξε πάντοτε καὶ παραμένει οὐσιαστικὸν καὶ ἀναπαλλοτρίωτον στοιχεῖον τόσον τῆς σωτηριολογικῆς αὐτῆς ἀποστολῆς, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἐπιστροφῆς τῶν σχισματικῶν καὶ τῶν αἰρετικῶν εἰς τοὺς κόλπους Αὐτῆς, ὅσον καὶ τῆς ποιμαντικῆς εὐθύνης Τῆς, διὸ καὶ ἀκραδάντως ὁμολογεῖ καὶ κηρύττει ὅτι ἐν τῇ αὐτοσυνειδησίᾳ Αὐτῆς ἀποτελεῖ τὴν αὐθεντικὴν συνέχειαν τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν κιβωτὸν σωτηρίας διὰ τοὺς ἐγγύς καὶ τοὺς μακρὰν. Ἡ ἔκφρασις αὐτῆς τῆς ἐκκλησιολογικῆς αὐτοσυνειδησίας ὡς κύριον κριτήριον ἐκάστου Διαλόγου προσδιορίζει καὶ τὰ ὅρια τῆς θεολογικῆς εὐθύνης ἀφ' ἑνὸς μὲν τῶν ὀριζομένων ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν Ὁρθόδοξων Μελῶν τῶν Μεικτῶν Θεολογικῶν Ἐπιτροπῶν ἢ καὶ τῶν πολυμερῶν Θεολογικῶν Διαλόγων ἐν τοῖς πλαισίοις τῆς συγχρόνου Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς ἀμειώτου ὀφειλετικῆς μερίμνης τῶν κατὰ τόπους Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν διὰ τῆς παρακολουθήσεως καὶ τῆς ἀξιολογήσεως τῶν προειρημένων Διαλόγων, μετ' ἰδιαίτερας μάλιστα κριτικῆς διαθέσεως, οὐχὶ μόνον ἐν τῷ ἐπιπέδῳ τῶν ἀρμοδίων συνοδικῶν ὀργάνων ἐκάστης τοπικῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων, διὸ καὶ τὸ θέμα τῶν διμερῶν καὶ πολυμερῶν Θεολογικῶν Διαλόγων ἐνετάχθη εἰς τὸ θεματολόγιον τῆς μελλούσης Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

έως 4^{ης} Ὀκτωβρίου 2014, ἡ Α΄ Συνάντησις τῆς Εἰδικῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν Ἀναθεώρησιν τῶν Κειμένων τῶν Προσυνοδικῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων, καὶ ἠσχολήθη μὲ τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ τὴν ἀναθεώρησιν τῶν δύο ἀνωτέρω Κειμένων.

Ἐν τοῖς πλαισίοις τῆς ἐπικαιροποιήσεώς των, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ δύο Κείμενα ἐνοποιήθησαν ὑπὸ τὸν νέον τίτλον «*Αἱ Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν Κόσμον*», ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀηγήθησαν αἱ παράγραφοι ἐκ τῶν δύο παλαιῶν Κειμένων αἱ ὁποῖαι ἀνεφέροντο εἰς τὰς δράσεις καὶ τὰς ἐνεργείας ἐνίων ὀργάνων τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως ὡς καὶ εἰς τὴν πορείαν τῶν διαφόρων διμερῶν Θεολογικῶν Διαλόγων, διότι ἐθεωρήθησαν πλέον ὡς ἀπλάϊ καὶ μόνον ἱστορικαὶ ἀναφοραὶ, αἱ ὁποῖαι δὲν προσέφερον τι τὸ σημαντικόν.

Εἰς τὸ νέον ἐπικαιροποιημένον Κείμενον αἱ νέαι §§ 4,7,8,16,17,19,21,20 καὶ 22 εἶναι σημαντικὸν νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι ἐγένοντο ὁμοφώνως δεκταὶ ὑφ' ὅλων τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἰδιαίτερος σημαντικὰ τυγχάνουσι δύο §§ 10 καὶ 22 τοῦ Κειμένου. Εἰς τὴν §10 προσετέθη οὐχὶ μόνον τὸ δικαίωμα καὶ ἡ διαδικασία ἀποχωρήσεως μιᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας μεμονωμένως ἔκ τινος συγκεκριμένου Θεολογικοῦ Διαλόγου ἀλλὰ καὶ ἡ δυνατότης διακοπῆς τοῦ συγκεκριμένου Διαλόγου, διὰ λόγους σοβαροῦς ἐκκλησιολογικοῦς, κανονικοῦς, ποιμαντικοῦς ἢ ἠθικῆς φύσεως, ἡ ἀλλαγὴ τῆς μεθοδολογίας ἢ καὶ ἡ ἐπαναξιολόγησις αὐτοῦ ἐφ' ὅσον τυγχάνει ἀναγκαῖον, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν μιᾶς ὁμοφώνου συναινέσεως τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῆ πρωτοβουλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Εἰς τὴν §22 ἐτονίσθη ἡ καταδίκη πάσης διασπάσεως τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ ἀτόμων ἢ ομάδων, ἐπὶ προφάσει τηρήσεως ἢ δήθεν προασπίσεως τῆς γνησίας Ὁρθοδοξίας, διότι ἡ διατήρησις τῆς γνησίας ὀρθοδόξου πίστεως διασφαλίζεται μόνον διὰ τοῦ συνοδικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον ἀνέκαθεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπετέλει τὸν ἀρμόδιον καὶ ἔσχατον κριτὴν περὶ τῶν θεμάτων πίστεως, ὡς καὶ τὸ μέσον διακρίσεως μεταξὺ αἱρέσεως καὶ Ὁρθοδοξίας.

γ) Περὶ τοῦ Κειμένου : *Ἡ συμβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καὶ ἄρσιν τῶν φυλετικῶν καὶ λοιπῶν διακρίσεων* (Γ΄ Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις, Chambésy, 28 Ὀκτωβρίου-6 Νοεμβρίου 1986).

Εἰς τὸ παρὸν Κείμενον τονίζεται ἡ προφητικὴ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς μαρτυρία ἀγάπης ἐν διακονίᾳ (κεφ. Η΄), ἐπισημαίνεται ἡ ἀπο-

στολή Της εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον (κεφ. Γ'), περιγράφονται αἱ ἀξίαι τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀδελφосύνης καὶ τῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν λαῶν (κεφ. Γ', Δ', Ε', Ζ',) καὶ καταδικάζονται αἱ φυλετικά καὶ λοιπὰ διακρίσεις (κέφ. Στ').

Ἡ ὅλη δομὴ τοῦ Κειμένου καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν προειρημένων ἐν κεφαλαίοις θεμάτων ἐπιχειρεῖται ἐπὶ τῇ βάσει δύο ἀξιωματικῶν ἀρχῶν, ἴτοι τῆς περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου διδασκαλίας, ὡς τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἀνθρωπολογικοῦ θεμελίου τῶν σχέσεων ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ (κεφ. Α'), καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας, ὡς τρόπου δράσεως ἐν αὐτῇ (κεφ. Β').

Ὁ σκοπὸς τοῦ παρόντος Κειμένου περιγράφεται ἐν τῇ δευτέρᾳ εἰσαγωγικῇ παραγράφῳ, ἔνθα ἐν συντομίᾳ καταβάλλεται προσπάθεια ὀριοθετήσεως καὶ καταγραφῆς τῶν γενικῶν ἐπιδιώξεων.

«Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἔχουσα συνείδησιν τῶν φλεγόντων προβλημάτων, τὰ ὅποια ἀπασχολοῦν σήμερον ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα» προσεπάθησεν νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὰ κάτωθι ἐρωτήματα:

«Ποία θὰ εἶναι ἡ κοινὴ βάσις, ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ Ὁρθόδοξοι, ζῶντες ὑπὸ διαφόρους συνθήκας, θὰ πραγματοποιήσουν τὰ χριστιανικὰ ιδεώδη τῆς εἰρήνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφосύνης καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν λαῶν; Ποία εἶναι, εἰδικώτερον, ἡ θέσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν ιδεωδῶν αὐτῶν καὶ ποίας προτάσεις δύναται αὕτη νὰ κάμῃ, εἰς ποίας συγκεκριμένας ἐνεργείας νὰ προβῇ, διὰ νὰ συμβάλῃ τὸ κατ' αὐτὴν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ιδεωδῶν τούτων;»

Τὸ παρὸν Κείμενον, ἐπειδὴ συνετάγη εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ἱστορικαὶ συνθήκαι, κυρίως εἰς τὸν χῶρον τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, καὶ τὰ κοινωνικὰ πρότυπα ἦταν διάφορα τῶν σήμερον ἰσχυόντων, διεπιστώθη ἡ ἀνάγκη ἐπικαιροποιήσεως, συμπληρώσεως καὶ ἀναθεωρήσεως, ἄνευ ἀπωλείας τῆς διαχρονικῆς αὐτοῦ ἀξίας, καθ' ὅτι, αἱ ἀναφερόμεναι γενικαὶ θεολογικαὶ καὶ ἀνθρωπολογικαὶ προϋποθέσεις, ὡς στηριζόμεναι εἰς τὰ διαχρονικὰ θεμέλια τῆς πίστεως τῆς ὀρθοδόξου καὶ τῆς πατερικῆς παραδόσεως, συνεχίζουσιν νὰ ἀποτελοῦν τὰς βάσεις διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν αὐτοῦ.

Ἡ ἐπικαιροποίησις τοῦ παρόντος Κειμένου ἐγένετο εἰς δύο συναντήσεις τῆς Εἰδικῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Ἀναθεωρήσεως (16-21 Φεβρουαρίου 2015 καὶ 29 Μαρτίου-4 Ἀπριλίου 2015) καὶ διεμορφώθη ὡς ἑξῆς: α) Διτηρήθη ὁ παλαιὸς τίτλος, β) Ἐτέθη εἰσαγωγικὴ παράγραφος, γ) Ἐπικαιροποιήθησαν αἱ §§ Α', Β', Δ', Ε' μὲ τὰς ἀντιστοίχους ὑποπαραγράφους των, δ) Ἀπληλείφθησαν ἢ ἐνοποιήθησαν αἱ §§ Γ' καὶ Ε', Ζ' -Η' ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἀπο-

στολή της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὡς μαρτυρία ἀγάπης ἐν διακονίᾳ», καὶ τέλος ε) Ἐτέθη ὡς § 15 μίᾳ κατακλείς.

δ) Τὰ ἐπόμενα τρία Κείμενα, ἦτοι: Τὰ *Περὶ τοῦ ἡμερολογιακοῦ ζητήματος καὶ τῆς ἀναζητήσεως κοινῆς περιόδου ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα ἐν ὠρισμένῃ Κυριακῇ καθορισθησομένη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἀποφάσεων τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὑφ' ἀπάντων τῶν χριστιανῶν, Περὶ τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου καὶ Περὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς νηστείας καὶ τῆς τηρήσεως αὐτῆς σήμερον*, συμφῶνως καὶ πρὸς τὴν Ἀπόφασιν τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθημένων, τοῦ ἔτους 2014, ἔτυχον ἐπιμελείας φιλολογικῆς (editing), εἰς ὅσα σημεῖα ἦτο αὕτη ἀναγκαία, καὶ οὐδεμία ἄλλη ἐπεξεργασία ἢ ἀλλαγή κατέστη δυνατή. Τὰ Κείμενα ταῦτα καταγράφουν μὲ τρόπον ἐπιγραμματικὸν τὰ ἰσχύοντα εἰς τὴν κανονικὴν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ οὐδεμία ἄλλη ὑπέρβασις υἰοθετήθη, καὶ τοῦτο, διότι καὶ τὰ τρία ταῦτα θέματα ἄπτονται τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοσυνειδησίας τῆς Μιᾶς καὶ Ἀδιαιρέτου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσουν ἀφορητὴν διασαλεύσεως τῆς ἐνότητος τοῦ Ὁρθοδόξου πληρώματος. Ὑπ' αὐτὴν τὴν προοπτικὴν ἡ ἀξιολόγησις καὶ ἡ ἐκτίμησις τῶν ἐπιμέρους ποιμαντικῶν ἀναγκῶν κάθε τοπικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καθορίζει καὶ τὸν τρόπον ἐφαρμογῆς των, ἐπὶ τῇ βάσει ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς ποιμαντικῆς διακρίσεως τῶν ἐπισκόπων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς φιλανθρωποῦ οἰκονομίας¹⁴.

Γ. Ἐπὶ τῇ βάσει ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἐπιβεβαιώνεται, ὅτι ἡ πορεία πρὸς τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς προετοιμασίας διὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἓνα γεγονός, τὸ ὁποῖον θὰ σηματοδοτήσῃ καὶ θὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν αὐτοσυνειδησίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἐδραζομένης ἐπὶ τῆς κοινῆς πίστεως, ὡς αὕτη διεφυλάχθη καὶ διετυπώθη ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ τῇ λειτουργικῇ, κανονικῇ, συνοδικῇ καὶ πατερικῇ παραδόσει, καὶ θὰ ἐκφράσῃ τὴν ἐνότητα αὐτῆς ἐπὶ θεμάτων τὰ ὁποῖα κατὰ καιροὺς διετάρασσον τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐνότητος αὐτῆς, ἐν ταῦτῳ δὲ ἐν μιᾷ φωνῇ θὰ ἀποφανθῇ καὶ ἐπὶ τῶν φλεγόντων ἐκείνων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν σήμερον ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα¹⁵.

14. Πρβλ. §§ 7 καὶ 8 τοῦ Κεμένου: «Ἡ σπουδαιότης τῆς νηστείας καὶ ἡ τήρησις αὐτῆς σήμερον» (Γ΄ Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις-Σαμπέζυ, 28 Ὀκτωβρίου-6 Νοεμβρίου 1986).

15. Πρβλ. Εἰσαγωγή τοῦ Κεμένου: «Ἡ συμβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐπικράτησιν εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ

Αί Ἀποφάσεις τῆς τελευταίας Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν θέτουν καὶ ὀρισμένα πρακτικῆς φύσεως θέματα, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων θὰ διεξαχθοῦν αἱ ἐργασίαι τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου καὶ τὰ ὁποία ἀποτελοῦν ἀξιωματικὰς ἀρχὰς λειτουργίας τῆς Συνόδου¹⁶.

α) Ἄπασαι αἱ Ἀποφάσεις, κατὰ τε τὴν Σύνοδον καὶ κατὰ τὸ προπαρασκευαστικὸν αὐτῆς στάδιον, λαμβάνονται καθ' ὁμοφωνίαν (consensus).

β) Ἡ Σύνοδος προεδρεύεται ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Οἱ ἀδελφοὶ Προκαθημένοι τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν κάθονται ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐνύμων Αὐτοῦ.

γ) Ἐκάστη Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ τοῦ Προκαθημένου καὶ ὑπὸ εἴκοσι τεσσάρων, κατ' ἀνώτατον ὄριον, Ἐπισκόπων αὐτῆς. Αἱ Ἐκκλησίαι τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἐπισκόπων εἶναι μικρότερος τῶν εἴκοσι τεσσάρων ἐκπροσωποῦνται ὑπὸ τοῦ Προκαθημένου καὶ πάντων τῶν Ἐπισκόπων αὐτῶν¹⁷.

δ) Ἐκάστη Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία διαθέτει μίαν «φωνήν», ἥτοι μίαν ψῆφον.

Εἰς τὴν πορείαν ὅμως αὐτὴν πρὸς πραγματοποίησιν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀπητήθη ἀλλὰ καὶ ἀπαιτεῖται ἀκόμη πολὺς κόπος καὶ μόχθος, ἐνῶ πολλὰ ἐκ τῶν προβλημάτων τὰ ὁποία θὰ ἀνακύψουν, ἐκ τῆς μεθόδου ἐργασίας καὶ εἰς αὐτὸ τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς προετοιμασίας, θὰ δημιουργήσουν ἀρκετὰ ἐμπόδια ἢ καὶ θὰ παρατείνουν τὴν χρονικὴν περίοδον τῆς προετοιμασίας πέραν τῆς προγραμματισθείσης, ἐνῶ δύνανται νὰ δυσχεράνουν καὶ τὴν ὅλην πορείαν πρὸς τὴν τελικὴν ἔκβασιν τῆς ὅλης προσπάθειας. Ἐπιπλέον τὰ δικαιοδοσιακὰ ἤδη ὑφιστάμενα ἐνδορθόδοξα διμερῆ ζητήματα τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἢ δυσκολία ἐπιτεύξεως ὁμοφωνίας, (consensus), εἰς πολλὰ σημεῖα ἐκ τῶν προειρημένων Κειμένων καὶ αἱ μεμονω-

τῶν λαῶν καὶ ἄρουν τῶν φυλετικῶν καὶ λοιπῶν διακρίσεων» (Γ' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις – Σαμπεζύ, 28 Ὀκτωβρίου-6 Νοεμβρίου 1986).

16. Διὰ μίαν κριτικὴν θεώρησιν τῆς παρουσίας Ἀποφάσεως, καὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς ὅλης θεματολογίας, βλ. «Ἐκτός ἀπροόπτου...» Οἱ Ὁρθόδοξοι σὲ Σύνοδο, ἐν ΣΥΝΑΞΗ 133 (Ἰανουάριος – Μάρτιος 2015), σελ. 46-80. Καιρὸς συννεσταλμένος τὸ λοιπόν... Ἡ μέλλουσα Πανορθόδοξος Σύνοδος. Ζητήματα - Διλήμματα - Προοπτικὲς (ἐντμ. Ρ. De Mey-M. Σταύρου), ἐν Πλῶ 2015.

17. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ὡς πρὸς τὸν τρόπον ἐπιλογῆς τῶν εἴκοσι τεσσάρων μελῶν τῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ συγκροτήσεως αὐτῆς, θὰ ἀποφασίσαι καθ' ἑκάστη Ἐκκλησία μεμονωμένως.

μέναι ἀγκυλώσεις ἢ ἀπαιτήσεις τοπικῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποτελέσουν προσκόμματα εἰς τὴν ὅλην διαδικασίαν, ἐὰν δὲν λειτουργήσουν τελικῶς καὶ ἀναβλητικῶς εἰς τὸ ὅλον ἐγχείρημα.

Διὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τοῦ παρόντος προπαρασκευαστικοῦ σταδίου, πρὸς τὴν μέλλουσαν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, συνεκλήθη ἐν Chambésy τῆς Γενεύης ἡ Ε΄ Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις (10-17 Ὀκτωβρίου 2015), πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς τελικῆς μορφῆς τῶν Κειμένων, «Τὸ Αὐτόνομον καὶ ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ», «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον», «Ἡ σπουδαιότης τῆς νηστείας καὶ ἡ τήρησις αὐτῆς σήμερον».

Εἰδικότερον περὶ τοῦ Κειμένου, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ συμβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν λαῶν, καὶ ἄρσιν τῶν φυλετικῶν καὶ λοιπῶν διακρίσεων», ἀπεφασίσθη ὅπως υἱοθετηθῆ ὁ παρὼν τίτλος ὡς ἐπεξηγηματικὸς ὑπότιτλος καὶ τὸ Κείμενον τιτλοφορηθῆ «Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ» ἐνῶ ἐτροποποιήθησαν καὶ ὀρισμένοι παράγραφοι, κατόπιν προτάσεως τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας. Ἐντούτοις τὸ Κείμενον δὲν ὑπεγράφη ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν Μόσχας καὶ Γεωργίας, διότι ἐθεώρησαν, ὅτι τὸ ὅλον περιεχόμενον του δὲν ἱκανοποιεῖ ὅλας τὰς θέσεις καὶ τὰς ἀντιλήψεις των.

Ἀπαραίτητος τυγχάνει καὶ ἡ σύγκλησις μιᾶς νέας Συνάξεως τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐγκρίσεως καὶ ἐπικυρώσεως τοῦ «Κανονισμοῦ Λειτουργίας τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου», τὸν ὁποῖον θὰ συντάξῃ Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ. Τὸ λοιπὸν ἔργον τῆς νέας Συνάξεως τῶν Προκαθημένων θὰ ἀφορᾷ τὰ τῆς διευθετήσεως διαφόρων πρακτικῆς φύσεως θεμάτων, ἀφορώντων εἰς τὰ τῆς λειτουργίας τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ὡς καὶ τὸ σημαντικὸν ζήτημα τῆς ἀποδοχῆς τῶν Ἀποφάσεων τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ὑφ' ἐκάστης τοπικῆς Ἐκκλησίας¹⁸.

Δ. Ἡ μέλλουσα νὰ συνέλθῃ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ ὄντως ἐν ἱστορικὸν γεγονός διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐν ταυτῷ ὅμως θὰ πρέπει νὰ ἐπιβεβαιώσῃ ὅτι εἶναι μία Σύνοδος ἀληθῶς ὀρθόδοξος, καὶ οὐχὶ ἀπλῶς μία «σύναξις ἐκκλησιαστικῶν πα-

18. Ποβλ. J. ZIZIOULAS, «The theological problem of reception», ἐν *One in Christ* 21 (1985), σελ. 187-193.

ραγόντων» της Ὁρθοδοξίας, ἀποκεκομμένη ἐκ τῆς ἰδίας τῆς ζωῆς καὶ τῶν προβλημάτων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ πληρώματος Αὐτῆς.

Ἡ Σύνοδος Αὕτη ὀφείλει νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνον, ἐὰν πραγματικῶς ἐπιθυμοῦν αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι αἱ Ἀποφάσεις Αὐτῆς νὰ εἶναι ἀκριβεῖς καὶ ἀποτελεσματικαί, ἄλλως θὰ περιορισθῇ εἰς λύσεις καὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖα θὰ συνεπάγονται τὴν «αὐτοκαταδίκην» οὐχὶ μόνον τῆς συγκεκριμένης Συνόδου, ἀλλὰ καὶ τοῦ λόγου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διὰ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον καὶ τὴν κοινωνίαν.

Ἡ συνοδικὴ συνείδησις, ὡς ἔκφρασις χαρισματικῆ καὶ πνευματοκεντρικῆ καὶ ὀλιγότερον ὡς ἔκφρασις θεσμικῆς λειτουργίας τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, θὰ πρέπει νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν λήψιν Ἀποφάσεων οὐχὶ διὰ τοῦ τρόπου τῶν ἐκκλησιαστικῶν συμβιβασμῶν ἀλλὰ διὰ τῆς ὁμοφώνου (consensus) διαδικασίας ἀναδείξεώς των, μέθοδος σύμφωνος πρὸς τὴν κανονικὴν παράδοσιν ἐν ταῦτῳ δι' ὅμως καὶ διαδικασία ἐπίτονος ἀλλὰ ἀπαραίτητος καὶ ἀναγκαία πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐνότητος καὶ τῆς συνοχῆς τοῦ ὅλου συνοδικοῦ σώματος καὶ ἐκφράσεως τῆς κοινωνίας τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Τοῦτο εἶναι ἄλλωστε καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἡ «κοινωνία» (Β' Κορ. 13,13), ἡ «ἐνότης» (Ἐφεσ. 4,3) καὶ ἡ «ἐλευθερία» (Β' Κορ. 3,17).

Δὲν θὰ πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ, ὅτι μία διαδικασία συμβιβασμοῦ θὰ καταστῇ ἐπιζήμιος οὐχὶ μόνον διὰ τὴν ζωὴν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀλλὰ καὶ ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων ἔναντι τῶν λοιπῶν μὴ Ὁρθοδόξων. Εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν προσπάθειαν, τὸ γεγονός τῆς συγκλήσεως τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀποτελεῖ ἓν ἔκτακτον γεγονός, οὔτε τυγχάνει ἓν γεγονός στιγμιαῖον εἰς τὴν ζωὴν τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οὔτε βεβαίως μία στατικὴ ἔκφρασις. Χαρακτηρίζεται ἀπὸ μίαν μακροχρόνιον περίοδον προετοιμασίας, ἐκφράζεται διὰ τῶν Ἀποφάσεων Αὐτῆς, ἐνῶ τὰ κατὰ καιροὺς ἀναφυόμενα θέματα, ὡς ζητήματα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ποιμνίου τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλων σχέσεων των, θὰ εἶναι αὐτὰ τὰ ὁποῖα θὰ καθορίζουν καὶ τὸν μελλοντικὸν προσανατολισμὸν τοῦ δυναμικοῦ τῆς χαρακτηῖρος.